

● Continui să cred că aspectul cel mai spectaculos al stagiunii încheiate rămîne afluența considerabilă a publicului la reprezentațiile teatrale de pe întreg cuprinsul țării și, cu precădere, la cele bucureștene, unde, în mod obișnuit, procurarea unui bilet a devenit problematică. Fenomenul se permanentizează și exprimă o îmbucurătoare afirmare a conștiinței culturale a publicului românesc, a participării sale avizate. A *participării*, nu a prezenței de circumstanță — și asta se vede din apetența manifestată pentru spectacolele de toate genurile și pentru piese diverse; preferințele acestui public se exercită în funcție de *valoare*, nu de altceva. Asta se mai vede și din concentrarea cu care urmărește fapte teatrale complexe din punct de vedere filozofic și stilistic, propuneri de meditație pe teme contemporane, chiar dacă sînt lipsite de o intrigă captivantă. Pentru mine nu mai sînt o surpriză, astăzi, gravitatea sau entuziasmul cu care publicul urmărește desfășurarea unui spectacol ca *Richard III*, *Procesul*, *Ploșnița* sau *Occisio...*; e mai interesant de văzut cum oameni de diferite categorii și din diferite generații devin *părtași* la un spectacol cu *Politica*, de pildă, unde aparent nu se întîmplă nimic și un erou stă de vorbă cu el însuși vreo două ore și ceva. Da — dar e un erou al timpului nostru revoluționar, un comunist care-și scrutează trecutul și viitorul, iar atu-urile sale „dramatice”, ca să zicem așa, sînt demersul logic și ideologic prin hățișul contradicțiilor, și pasiunea adevărului. Mi se pare foarte interesant acest erou anonim din piesa lui Theodor Mănescu, lansat de Nicolae Pomoje la Teatrul Foarte Mic, Bărbatul frământat de descifrarea unor destine, a timpului, a istoriei, a unui amplu proces de prefacere politică, pe care interpreții nu-l mai joacă, ci-l trăiesc și culeg premii de interpretare (Petre Gheorghiu-Dolj — Naționalul din Craiova, Constantin Codrescu — Teatrul „Maria Filotti” din Brăila). Mi se pare, de la bărbatul cu identitate precisă din piesa lui Titus

Popovici *Puterea și Adevărul*, de-acum un deceniu și jumătate, cel mai impetuos erou al dramaturgiei politice românești din acești ani — iată, are peste timp, pe o perioadă dintre cele mai fertile pentru artele noastre, deschisă, programatic, de stimulatoarele orientări ale Congresului al IX-lea al P.C.R.

● Dacă stagiunea oferă numeroase motive de satisfacție privind maturitatea dramaturgiei și a artei spectacolului românesc (pe care nu le mai enumăr, convins că aceasta se va face sub alte competente semnături), un capitol nelămurit rămîne *absența debuturilor în dramaturgie*. N-am consemnat nici un nume nou și notabil, nici o voce proaspătă care să ne spună, poate în termeni mai puțin consacrați de modele, ceva neștiut, despre noi, despre problemele noastre, despre vremea noastră. Vîrsta debutului scriitoricesc în teatru pare a se fi mutat mult peste treizeci de ani, iar în stagiunea actuală n-am dat nici de un debutant de patruzeci de ani. Sînt prea slabe piesele citite în cenaclul de dramaturgie, prezentate teatrelor sau altor factori competenți? Sînt prea severe „furcile” prin care ar trebui să treacă ele, pînă la lumina scenei? Nu știu. Iau act de întristătoare absență și o consemnez, cu gîndul nostalgic la un debut celebru de acum mai bine de o sută de ani, cînd un tînăr Caragiale intra impetuos în istoria genului, la o vîrstă destul de fragedă: 27 de ani. E adevărat că atunci nu existau cam patruzeci de teatre în țară...

● Au fost cîteva aniversări în această perioadă — Mihail Sebastian, Tudor Mușatescu, G. Ciprian. Sigur că nu orice aniversare presupune și o reorientare, în repertoriu, dar atunci cînd aceasta este motivată, faptul e cu atît mai demn de interes. A avut loc o manifestare omagială Tudor Mușatescu la Oradea, cu participarea mai multor colective, se pregătește o premieră bucureșteană. Titluri:

Titanic-Vals, Escu... Rămân încă necunoscute publicului, din rațiuni inexplicabile, piese de o forță satirică nu mai puțin revelatoare: *Domnișoara Buttersley*, *Al optulea păcat* etc. G. Ciprian a fost onorat prin montarea celei mai originale comedii din întreaga perioadă interbelică. *Capul de rățoi*, scriere de o sclipitoare fantezie modernă, veselă, alertă, tinerească. Prilej de detașare regizorală tocmai din partea unui tînăr (detașare? de ce nu „atașare“?) și de transpunere a „istoriei unui eșec“, pe un dialog care, în fiecare silabă a lui Ciprian, scapără cu totul altceva. În ceea ce-l privește pe Sebastian, absența e nițel dureroasă: nici o „stea fără nume“ n-a sclipit pentru generațiile de azi, și o melancolie tristă a însoțit parcă tăcerea acestui moment aniversar.

● Am avut, în schimb, două montări Ion Sava, determinate nu de o aniversare, ci de bogăția unei cărți, *Teatralitatea tea-*

trului, apărută datorită hărniciei unui cercetător, Virgil Petrovici. Două conpecte profesionale de valoare și de interes, semnate Costin Marinescu (la Pițești) și Mirel Ilieșiu (la Iași).

● Și, pentru că am pomenit de cărți, să semnalăm: apariția volumului de teatru al lui Tudor Popescu, *Jolly-joker*, cuprinzînd opt piese, dintre care unele ne-reprezentate încă; contemporaneitatea demersului istoric al lui Paul Everac din volumul *Viața lumii* (cuprinzînd piese substanțiale și de anvergură, dintre care una aproape monumentală — *Costandin-eștii*), care, poate, va stîrni în stagiunea care urmează ambiția unor regizori; și prețiosul volum II din *Istoria teatrului universal*, scris de profesorii Ileana Berlogea, Silvia Cucu și Eugen Nicoară — ceea ce parcă ne mai îngăduie să nădăjduim apariția alt de așteptatului volum al IV-lea al *Istoriei teatrului în România* editat de Academie...

Constantin Radu Maria

Rutina poate fi înfrîntă

O stagiune mai echilibrată decît s-ar fi crezut în ce privește raportul dintre piesele clasice și cele contemporane reprezentate, dar care, în ce privește valoarea estetică atît a pieselor cit și a spectacolelor, se păstrează la un nivel destul de nemulțumitor. Cele cîteva excepții nu infirmă regula — sperăm să fie numai a acestei stagiuni —, anume că majoritatea teatrelor s-au complăcut în mediocritate. La o seamă de teatre din țară și din Capitală nu s-au înregistrat spectacole importante, așadar nu le vom pomeni aici, în această încercare de bilanț, instituțiile respective neizbutind (sau neîncercînd vreun efort) pentru a-și așeza producția sub incidența criticii. Însă excepțiilor reprezentînd pentru noi realizarea aceluia statut artistic la care sperăm să reajungă întreaga mișcare tea-

trală, le oferim omagiul exigenței critice, recunoscători pentru că trezesc în noi starea de deschidere spirituală ce ne reface capacitățile de exegeză, prin care pactizăm mereu cu valoarea.

Am avut ocazia să văd cîteva dintre aceste excepții ale stagiunii, spectacole bogate în idei, unitare și depline în formă, vii și variate în expresie, printre altele, destule, mai sărace, mai terne, mai neîmplinite. Despre unele am și scris, despre altele mi-ar fi plăcut să scriu, și m-am bucurat regăsindu-mi gîndurile la colegii mei de breaslă. Așa, la Brașov, regizorul Florin Fătuleșcu ne-a dat o versiune teatrală memorabilă la *A treia țepă* de Marin Sorescu, demonstrînd încă o dată (după *Pluta meduzei*, *Există nervi* și *Paracliserul*) că dramaturgul și-a găsit în tînărul director de scenă un inspirat